

Na internetu jsem hledal, co již bylo v médiích. Soudce vysvětloval poskytnutí informací

ceska-justice.cz/2023/05/na-internetu-jsem-hledal-co-jiz-bylo-v-mediich-soudce-vysvetloval-poskytnuti-informaci

16. května 2023

16.5.2023

Justice

Kárný senát při Nejvyšším správním soudu (NSS) v čele s předsedou Tomášem Langáškem začal v pondělí projednávat kárnou žalobu, kterou podal ministr spravedlnosti Pavel Blažek (ODS) na soudce Městského soudu v Brně (MS) Aleše Dufka. Soudci Dufkovi ministr klade za vinu, že v jako pověřený místopředseda soudu poskytl médiím částečně anonymizované texty rozhodnutí MS v Brně v tzv. brněnské kauze Taxis. Jako kárné opatření navrhl ministr buďto zbavení pověření výkonem funkce místopředsedy soudu, anebo snížení platu o 30 % po dobu jednoho roku.

Kárnou žalobu podal na soudce Dufka ministr Blažek na sklonku minulého roku. Kárné provinění spatřuje ministr Blažek v tom, že Dufek coby výkonem funkce místopředsedy pověřený soudce vyhověl žádosti několika novinářů a poskytl jim ve fázi přípravného řízení a bez náležitě

anonymizace celkem 12 rozhodnutí MS v Brně. Šlo konkrétně o usnesení o vzetí do vazby a příkazy k prohlídkám jiných prostor a pozemků a k domovní prohlídce. A to v situaci, kdy si informování o případu vyhradila dozorová státní zástupkyně Vrchního státního zastupitelství v Olomouci (VSZ) Petra Lastovecká.

Ředitelka odboru dohledu a kárné agendy MSp Kateřina Skalková, která ministra Blažka u jednání kárného senátu zastupovala, shrnula, že se tím měl soudce Dufek dopustit excesu, když jak zákon o svobodném přístupu k informacím, tak především trestní řád ukládá v případě poskytování informací ve fázi přípravného řízení zdrženlivost. A to s ohledem na to, aby nebyl ohrožen účel trestního řízení a bylo dbáno právo na spravedlivý proces. Navíc soudcem Dufkem poskytnutá rozhodnutí soudu nebyla ani dostatečně anonymizovaná.

Postup nebyl s žalobkyní konzultován

Skalková upozornila, že na postup soudce Dufka reagoval vedoucí VSZ v Olomouci Radim Daňhel, který uvedl, že takový postup nebyl se státním zastupitelstvím konzultován a byly zveřejněny do té doby neveřejné informace, což mohlo mít negativní vliv na průběh vyšetřování. Proto se vrchní státní zástupce také obrátil na všechny soudy v působnosti VSZ v Olomouci s žádostí, aby takový postup nenásledovaly.

Ministr Pavel Blažek na tiskové konferenci

Foto: Eva Paseková

Naopak soudce Aleš Dufek ve své obhajobě uvedl, že nijak excesivně nepostupoval a respektoval jak příslušná zákonná ustanovení, tak především aktuální judikaturu NSS a nálezy Ústavního soudu. Vycházel z předpokladu, že se informace primárně mají zveřejňovat, popřípadě jak jim alespoň částečně vyhovět. Při svém rozhodování velmi vážil, zda požadované informace může poskytnout, když přihlédl především k tomu, že podle jeho přesvědčení již novináři vše, na co se dotazovali, věděli, respektive bylo to již zveřejněno.

Příslušná ustanovení zákona č. 106/1999 Sb. a trestního řádu:

§ 11 odst. 4 písm. a) InfoZ: (4) Povinné subjekty dále neposkytnou informace o a) probíhajícím trestním řízení, nebo týkající se trestního řízení, pokud by její poskytnutí ohrozilo či zmařilo účel trestního řízení, zejména zajištění práva na spravedlivý proces, b) rozhodovací činnosti soudů, s výjimkou rozsudků.

§ 11 odst. 6 InfoZ: Povinný subjekt neposkytne informaci o činnosti orgánů činných v trestním řízení nebo bezpečnostních sborů, která se týká předcházení, vyhledávání, odhalování nebo stíhání trestné činnosti nebo ochrany bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku, pokud by její poskytnutí ohrozilo práva třetích osob anebo schopnost orgánů veřejné moci předcházet trestné činnosti, vyhledávat nebo odhalovat trestnou činnost, stíhat trestné činy nebo zajišťovat veřejný pořádek a bezpečnost České republiky.

§ 8a InfoZ: (1) Informace týkající se osobnosti, projevu osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje povinný subjekt poskytne jen v souladu s právními předpisy, upravujícími jejich ochranu. (2) Povinný subjekt poskytne osobní údaje o veřejně činné osobě, funkcionáři nebo zaměstnanci veřejné správy, které vypovídají o jeho veřejné nebo úřední činnosti nebo o jeho funkčním nebo pracovním zařazení.

§ 8a tr. ř. 1) Při poskytování informací o své činnosti veřejnosti orgány činné v trestním řízení dbají na to, aby neohrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisejí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2). V přípravném řízení nesmějí zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka. (3) Orgány činné v trestním řízení informují o své činnosti veřejnost poskytováním informací podle odstavce 1 veřejným sdělovacím prostředkům; poskytnutí informací odepřou z důvodů ochrany zájmů uvedených v odstavcích 1 a 2. Vyhradí-li si v přípravném řízení státní zástupce právo poskytnout informace o určité trestní věci, může je policejní orgán poskytnout jen s jeho předchozím souhlasem.

„Připadalo mi trapné je odmítat, že jim informace neposkytnu, když už o všem psali. Nejjednodušší řešení bylo informace neposkytnout. Ale nemůžu jim to neposkytnout, když si myslím, že mohu,“ uvedl soudce Dufek při jednání kárného senátu s tím, že jeden z novinářů dokonce disponoval spisovými značkami rozhodnutí soudu.

Připustil, že následná anonymizace dokumentů možná nebyla dokonalá, ale podle něj to není žádný problém, neboť všechna jména již byla v médiích zveřejněna.

Vytkl kárnému žalobci, že v kárné žalobě neuvedl, jak přesně měl být zmařen účel trestního řízení, tedy jaké konkrétní negativní dopady jeho postup měl. „Zmařit účel trestního řízení bych mohl za situace, pokud by nebylo ještě zahájeno trestní stíhání, osoby by nebyly vzaty do vazby, nebyly by provedeny domovní prohlídky. Vše už ale bylo provedeno,“ hájil se soudce Dufek s tím, že pokud by tito lidé nedělali to, co dělali, nebyli by stíhání a nebylo by co poskytovat.

Tím se jeho případ má lišit od kárné věci někdejšího náměstka VSZ v Olomouci Pavla Komára. V jeho případě kárný senát dospěl k závěru, že informace zveřejnit neměl, neboť se jednalo o dosud neveřejné informace ve fázi prověřování.

To se týká i tehdejšího náměstka brněnské primátorky Petra Hladíka, dnes ministra životního prostředí. „Zaujalo mne hlavně to, že pana ministra zajímalo zveřejnění jména prvního náměstka primátorky. Ale sám pan Hladík se v médiích přihlásil k tomu, že u něj byla provedena prohlídka. To si kárný žalobce protiřečí, jeho jméno bylo známo. Stejně tak jméno pana Bradáče, ale i dalších osob,“ uvedl Dufek.

Školení pro soudce

Ten svoji obhajobu uzavřel tím, že se v jeho případě jednalo o relevantní právní názor, za který nemůže být jako soudce postihován. „Proč se řeší otázka právní kárnou žalobou, a s prominutím drakonickým trestem, který by pro mne znamenal

ztrátu statisíců korun na platu? Proč ministerstvo nezorganizuje školení, poradu se soudci, kteří tuto agendu řeší? Vytýká-li mi kárný žalobce, že jsem ohrozil důvěru v justici, mohu se naopak já domnívat, že veřejnost nebude mít důvěru v justici, pokud takto jedná v tomto konkrétním případě ministr spravedlnosti,“ uzavřel Dufek.

Předseda senátu NSS Tomáš Langášek Foto: Jan Symon

Jak posléze vyplynulo z jeho odpovědí na dotazy předsedy senátu Tomáše Langáška, nedisponoval nicméně před svým rozhodnutím žádnou ucelenou a formalizovanou rešerší příslušné judikatury, ani podrobnou analýzou toho, co bylo v té době v médiích zveřejněno. Svůj postup ani s nikým nekonzultoval. „Procházel jsem si internet a vycházel jsem z tohoto, co bylo zveřejněno. Žádný formalizovaný podklad jsem neměl. Ani rešerši judikatury ve formalizované podobě jsem neměl. Ale našel jsem si některé judikáty Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu,“ reagoval Dufek.

Odkud soudce čerpal informace?

Předsedu Langáška pak zajímalo, jak dospěl k závěru, že aktuální judikatura NSS se kloní spíše ke zveřejňování informací z trestního řízení. A citoval rozhodnutí NSS z května 2019 (9 As 103/2019).

V tomto případě VSZ v Praze zamítlo žádost o poskytnutí usnesení

o zahájení trestního stíhání ve věci Regionální rady regionu soudržnosti Severozápad s odkazem na § 11 odst. 4 písm. a) informačního zákona. NSS v rozhodnutí mj. uvedl, že „informační zákon je jistě nástrojem dohledu veřejnosti nad fungováním veřejné správy, rozhodně však nemá být nástrojem toho, aby mohl kdokoli sledovat od začátku do konce ‚v reálném čase‘ průběh trestního stíhání jiných osob. Na těchto závěrech nic nemění skutečnost, že některá média měla podle stěžovatelových tvrzení k usnesení o zahájení trestního stíhání přístup. (...) Samotná skutečnost (...) že třetí osoby toto usnesení některým médiím poskytly, nemůže vrchnímu státnímu zastupitelství, respektive žalovanému, založit právní povinnost, aby takovou informaci poskytl podle informačního zákona“.

Podle soudce Dufka však ani tento judikát nevyklučuje jeho postup, neboť byl přesvědčen, že nemohl být zmařen účel trestního řízení.

Předsedu Langáška tak zajímalo, odkud čerpal toto přesvědčení, že poskytnutím informací nelze ohrozit trestní řízení. „V médiích jsem se dočetl vyjádření státní zástupkyně, kolik bylo vyslechnuto svědků. Nezjišťoval jsem to, dospěl jsem k závěru, že je to už konečná fáze. Připadalo mi, že v těch médiích toho bylo tolik, že už více informací mít média nemůžou,“ vysvětloval soudce Dufek.

Na další Langáškův dotaz, zda se správou soudu řešil, jak zajistit anonymizaci konkrétních osob s ohledem na jejich odlišné procesní postavení a veřejnou činnost, soudce uvedl, že žádný pokyn správě soudu nedal, neboť měl za to, že vše už bylo zveřejněno. Ohledně svého názoru, že u veřejně činných osob má veřejnost právo vědět, z čeho jsou podezřelí, pak doplnil, že ten se opírá o nálezy Ústavního soudu, z nichž plyne, že osoby veřejného zájmu musí snášet vyšší míru kritiky.

Porovnávání informace na internetu

Přisedícího kárného senátu, advokáta Lukáše Trojana zajímalo, zda soudce konkrétně kontroval obsah jednotlivých rozhodnutí soudů, které médiím poskytoval a porovnával to s tím, co bylo v médiích již zveřejněno.

„Četl jsem si to, porovnával jsem si, co jsem se dozvěděl v médiích i v průběhu času, a nabyl jsem dojmu, že to, co oni požadují, nemůže zmařit účel trestního řízení. Nesrovnával jsem větu od věty, to nebylo v mých silách. Připadalo mi, že rozsah toho, co požadují, už byl zveřejněn,“ reagoval soudce Dufek.

Další Trojanův dotaz směřoval k tomu, zda soudce zvažoval i dopad svého rozhodnutí na zajištění spravedlivého procesu a presumpci nevinu.

„Samozřejmě. Tím, že poskytnu informace o vzetí do vazby či domovní prohlídce, neříkám, že někdo něco spáchal,“ odpověděl soudce Dufek.

Krajský soud v Brně Foto: Eva Paseková

Podle něho nebyl ani důvod se dopředu ptát státní zástupkyně, zda souhlasí se zveřejněním rozhodnutí soudu, neboť původcem informací, o které bylo žádáno, byl soud a za rozhodnutí nese

odpovědnost výhradně on. „Ona nekontaktovala soud, aby informovala dopředu, že si vyhradila poskytování informací. I kdyby tak učinila, je jejím rozhodnutím vázán pouze policejní orgán, nikoliv soud. Byly to navíc informace vytvořené soudem, nebylo to rozhodnutí o zahájení trestního stíhání. Neměl jsem tedy důvod kontaktovat státní zástupkyni,“ vysvětloval soudce Dufek.

Trojan se dále dotazoval, zda soudce Dufek posuzoval žádost s přihlédnutím k procesní pozici jednotlivých osob a také podle jakých kritérií soudce posuzoval jejich „veřejnou známost“.

Byli podezřelí z trestné činnosti

„Věděl jsem, že většina z nich jsou obvinění. Jediný nebyl pan Hladík. Nedospěl jsem k závěru, že bych tím ale zmařil účel trestního řízení. Neuvažoval jsem o odlišení. Bral jsem v úvahu především to, že některé osoby byly veřejně známé, minimálně pan Hladík, pan Bradáč, ale byly to i další méně známé osobnosti. Navíc byli podezřelí z trestné činnosti ve vztahu k veřejným prostředkům,“ vysvětloval Dufek. Na další dodatečné dotazy pak uvedl, že neměl důvod se seznamovat ani s návrhy státní zástupkyně, ani s konkrétními trestními spisy k jednotlivým případům.

Jako svědkyně u kárného senátu vystoupila dozorová státní zástupkyně Pera Lastovecká, a to na výzvu kárného senátu.

Žalobkyně uvedla, že výhradu informování učinila v případě již v březnu 2020, a to směrem k policejnímu orgánu. Tato informace pak vešla ve známost po dvou letech zveřejněním tiskové zprávy. Postup soudce Dufka jí překvapil, a proto iniciovala, aby se vedení VSZ v Olomouci obrátilo na vedení MS v Brně, že s takovým postupem nesouhlasí. V médiích se podle ní objevily i do té doby neveřejné informace, avšak není podle ní možné říci, odkud přesně se k novinářům dostaly. „Čím více informací je v médiích, tím hůře se mi pracuje. Byla jsem překvapena rozsahem informací. Nejde o to,

že by se ztížilo vedení trestního řízení, ale jde o tlak na orgány. Jde o nepříjemný tlak na osoby, které to trestní řízení provádí,“ uvedla Lastovecká.

Pověřený funkcionář soudu

Kárný senát se po provedení listinných důkazů a závěrečných návrhů rozhodl jednání přerušit. Učinil tak s ohledem na právní složitost některých otázek, které na samém počátku vymezil předseda senátu Langášek.

Jde především o postavení kárně obviněného, který byl v pozici soudce pověřeného výkonem místopředsednické funkce. Kárný soud tedy bude muset vyřešit, jaký to má vliv na odpovědnost kárně obviněného, který jednal jako funkcionář státní správy soudu při poskytování informací. Tedy nikoli jako soudce v klasické soudcovské rozhodovací činnosti.

Dále bude muset řešit předběžnou otázku, zda je dočasné pověření z hlediska práva v pořádku. A pokud ne, jaké to má důsledky pro tuto věc, popřípadě jaká je role či odpovědnost předsedy soudu, který ho výkonem funkce pověřil a který i tak odpovídá za výkon státní správy u MS Brno. S tím pak souvisí otázka, jakého kárného provinění se soudce Dufek mohl dopustit. Tedy zda toho „funkcionářského“ (jako místopředseda soudu), nebo „soudcovského“.

Další otázkou je, zda se soudce, respektive funkcionář soudu může dopustit kárného provinění při výkonu v podstatě správní pravomoci v oblasti poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., tedy jakou vazbu má tento zákon na obecnou povinnost soudce zachovávat mlčenlivost o všem, co se při výkonu funkce dozvěděl. Zda nedochází k obcházení povinnosti mlčenlivosti cestou informačního zákona, zda to může být adekvátní způsob „legalizace“ úniku informací z vyšetřování.

A v neposlední řadě si kárný soud bude muset poradit s výkladem zákona o svobodném přístupu k informacím v kombinaci s trestním řádem, a to v situaci, kdy není ani trestním soudem a není ani správním soudem, který rozhoduje případy sporů ohledně informačního zákona.

„Náš úkol je rozhodnout, zda se soudce dopustil kárného provinění. Naším úkolem není přezkum zákonnosti jeho rozhodnutí nebo zásahu jako správního orgánu, jako to dělají správní soudy. Jinak řečeno, i kdybychom si mysleli, že soudce informace poskytnout neměl, neznamená to automaticky, že spáchal i kárné provinění. To je jenom první předpoklad, podmínka. Přitom se ale nemůžeme vyhnout otázce, zda kárně obviněný jednal s oporou v textu zákona a existující judikatuře, zda se nedopustil nějakého excesu, zanedbání svých povinností, jak co do výsledku, tak i co do svého postupu, který v poskytnutí informace vyústil,“ vysvětlil předseda kárného senátu Langášek.

Petr Dimun
